

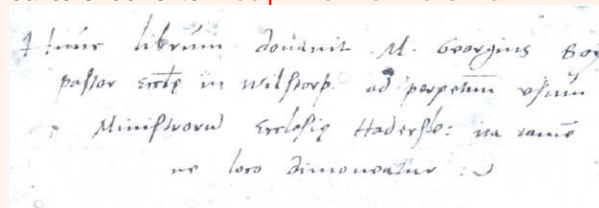
De proprietatibus rerum

Bogen

Bartholomaeus Anglicus: *De proprietatibus rerum*. 1 bd., upag. Nürnberg : Anton Koberger, 1492.

Bogen, der er en af de ældste i Haderslev Katedralskoles Bibliotek, blev skrevet senest i 1272 og trykt i Nürnberg i 1492. På et tidspunkt blev skolens eksemplar anskaffet af magister Jørgen Boie, hertug Hans den Ældres slotsprovst og den sandsynlige forfatter til Haderslev Katedralskoles fundats 1567. Netop dette forhold gør dens affektionsværdi for skolen enestående, også fordi Jørgen Boie i nedenstående latinske inskription forrest i bogen har anført, at han på et tidspunkt skænkede den til præsteskabet i "Haderslev Kirke", altså præsterne ved Frue Kirke, vore dages Haderslev Domkirke, hvoraf skolen udgik.

I 1803, da størstedelen af kirkens bibliotek blev afhændet, overførtes bogen til skolens bibliotek af den daværende rektor Adolph Heinrich Eckermann.

Latin:
Hunc librum donavit M[agister]. Georgius Boie pastor eccl.e in Wilstorp ad perpetuum usum Ministrorum Ecclesie Hadersleb.

Dansk:
Denne bog har magister Jørgen Boie, præst ved kirken i Vilstrup, givet til evig brug af Haderslev Kirkes præster.

Forfatteren

På billedet til højre ses værketets første side med forfatterens navn samt bogens titel øverst.

Bartholemæus Anglicus var franciskanermunk, født i England (deraf efternavnet) engang før 1203 og sandsynligvis uddannet ved universitetet i Oxford. Han gjorde kometkarriere i den internationale katolske kirke og beklædte livet igennem flere betydningsfulde poster bl.a. som pave Alexander IV's særlige legat i det nordkarpatiske område (omtrent = det nuværende Slovakiet). 1259 nåede han næsten at blive bispviet i byen Luków i det østlige Polen, men måtte så flygte over hals og hoved mod vest p.g.a. mongolernes angreb for anden gang i løbet af få årtier på denne egn. Bartholemæus slog sig nu ned i Sachsen, sandsynligvis i Magdeburg. Antageligt her døde han i 1272.

Baggrunden

Bogen, hvis latinske titel betyder "Om tingenes egenskaber", er en slags encyklopædi, d.v.s. et bogværk, der i systematisk ordnede artikler behandler stoffet i afrundede helheder. Den er desuden en illustration af det middelalderlige verdensbillede og den middelalderlige lære, kaldet skola-stikken, iflg. hvilken alt kunne indordnes i et logisk system, hvis øverste manifestation var Gud.

Det er nærliggende at spørge, hvorfor Jørgen Boie anskaffede sig et værk, der omhandlede det verdenssyn, som man jo netop vendte ryggen på hans egen tid. En mulig forklaring kan have været en vis reverens for den lærdom, middelalderens teologer trods alt lå inde med, og som også havde studiemæssig interesse i 1500-tallet. Også på denne tid betragtede mange videnskabsmænd sig som polyhistorer, d.v.s. folk, der havde den ambition at spænde over alle fag.

Bogens indhold er opdelt i disse hovedafsnit:

1. Gud	10. Luft
2. Engle og dømoner	11. Vand
3. Menneskets sind og sjæl	12. Jorden
4. Fysiologi	13. Ædelstene
5. Menneskets livsaldre	14. Mineraler og metaller
6. Medicin	15. Dyrene
7. Universet og himmellegemerne	16. Farver og syn
8. Tiden	17. Lugt
9. Form og stof	18. Smagssansen
	19. Væsker